

VALTIONEUVOSTON ASETUSTEN MUUTOKSET LOHENKALASTUKSEN RAJOITUKSISTA POHJANLAHDELLA JA SIMOJOESSA SEKÄ TORNIONJOEN EDUSTAN MERIALUEELLA SEKÄ VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTOS KAUPALLISEN KALASTUKSEN KIINTIÖJÄRJESTELMÄSTÄ

Ehdotukset ja niiden perusteet

Ehdotetaan, että valtioneuvosto antaisi asetukset, joilla muutetaan pysyvästi ja eräiltä osin väliaikaisesti valtioneuvoston asetusta lohenkalastuksen rajoituksista Pohjanlahdella ja Simojoessa (236/2017) ja valtioneuvoston asetusta Tornionjoen kalastusalueella sovellettavista kansallisista kalastusmääräyksistä (436/2011, muut. 237/2017) sekä valtioneuvoston asetusta kaupallisen kalastuksen kiintiöjärjestelmästä (1050/2016).

Ehdotetuilla asetusten muutoksilla on tarkoitus säädellä lohen kaupallista kalastusta Itämeren päältäalla ja Pohjanlahdella sekä Tornionjoen edustan merialueella (rajajokisopimuksen soveltamisalueella) ja jokialueilla. Säätelyllä varmistettaisiin luonnonlohikantojen kestävä kalastus ja hyödyntäminen luonnonlohikantojen monimuotoisuutta edistävällä tavalla ottaen huomioon vuosien 2023 ja 2024 heikko lohen nousu Tornionjokeen ja Simojokeen. Suomen lohen kalastus tapahtuu pääasiassa Pohjanlahden rannikkoalueilla. Tällä alueella kaupalliset kalastajat harjoittavat lohen kalastusta pääasiassa isorysillä.

Kaupallisten kalastajien kalastusta isorysillä säädeltäisiin siten, että se alkaisi nykyistä myöhemmin. Näin varmistettaisiin, että lohikantojen heikennettyä aikaisiin vaeltaviin luonnonlohikantoihin ja arvokkaiisiin suuriin naaraskaloihin kohdistuu pyyntiä nykyistä vähemmän. Järjestely koskisi kalastusvuotta 2025 ja tilannetta arvioitaisiin uudelleen vuotta 2026 koskien perustuen erityisesti lohen nousutietoihin kesältä 2025. Tällä tavalla otettaisiin käyttöön lohikannan tilaan perustuva mukautuva sääätelyjärjestelmä.

Muutokset perustuisivat edelleen asteittain lisääntyvään pyydysmäärään kaupallista kalastajaa kohden siten, että kalastuksen alkukaudella saisi käyttää vain yhtä isorysää kaupallista kalastajaa kohden. Kalastuskauden edetessä pyydysmääriä saisi lisätä. Pyydysmäärien lisäksi rajoitettaisiin saalismäärää siten, että kaupallinen kalastaja saisi alkukaudella pyytää enintään 20 prosenttia hänen toimijakohtaisesta kalastuskiintiöstään. Enimmäisosuutta pienennettäisiin nykyisestä 25 prosentista. Tämä varmistaisi yhdessä saaliin merkinnän kanssa, että alkukauden saalis pysyy rajallisena. Tämä säätely on Luonnonvarakeskuksen arviontien perusteella toiminut hyvin.

Tornionjoen edustan merialueella sovelletaan Suomen ja Ruotsin rajajokisopimukseen kuuluvaa kalastusäntöä. Suomen ja Ruotsin kalastussääntöä täydentävän pöytäkirjan mukaan lohen kalastus isorysillä alkaa aikaisintaan 17 päivänä kesäkuuta klo 01.00. Tällä alueella olevien kaupallisten kalastajien ja muilla Pohjanlahden merialueilla toimivien kaupallisten kalastajien yhdenvertaisen kohtelun mukaisesti alueella

saataisiin kalastuksen avauduttua kalastaa yhdellä isorysällä kaupallista kalastajaa kohden. Näin otettaisiin huomioon se, että tämän alueen kaupallisten kalastajien kalastuksen avauspäivä olisi muutoksen myötä lähes samanaikainen Perämeren pohjukan muun alueen avauspäivän kanssa. Tämä muutos mahdollistaisi myös sen, että suomalaiset kaupalliset kalastajat voisivat aloittaa lohen kalastuksen samaan aikaan kuin tällä säätelyalueella valtakunnan rajan takana toimivat ruotsalaiset kaupalliset kalastajat ja heillä olisi edelleen mahdollisuus myydä lohta tärkeille juhannusmarkkinoille. Ruotsalaiset kalastajat ovat monessa tapauksessa myyneet saaliinsa Suomen markkinoille.

Säätelyn muutos mahdollistaa edelleen alkukauden rajoituksesta huolimatta kaupallisten kalastajien mahdollisuuden myydä lohisaalista kesäkuun alkupuolella ja ennen juhannusta. Tänä aikana lohen hinta on ollut merkittävästi korkeampi kuin juhannuksen jälkeen.

Suomen lohikiintiö Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella vuodelle 2025 on ennätyskellisen pieni (8 989 lohta) ja myös sen perusteella kaupallisten kalastajien toimijakohtaiset lohen kalastuskiintiöt ovat pienet. Tämä yhdessä edellä esitetyillä rajoituksilla tiukentaisi säätelyä lohikantojen tilan edellyttämällä tavalla.

Säätelyalue	Rysien enimmäismäärä ja kalastuksen aloituspäivä		
	1 kpl *	2 kpl **	4 kpl **
Tornionjoen edustan kalastusalue	17.6.	25.6.	2.7.
Perämeren pohjukka	17.6.	25.6.	2.7.
Perämeri	15.6.	20.6.	27.6.
Merenkurkku	10.6.	15.6.	22.6.
Saaristomeri ja Selkämeri	5.6.	10.6.	17.6.
		2 kpl *	8 kpl * (2 kpl**)
Kemin terminaali-alue		17.6.	25.6. (2.7. 4 kpl **)
Oulun ja Iin terminaali-alueet		15.6.	20.6. (27.6. 4 kpl **)

* Vain I ryhmän kaupallisille kalastajille

** I ryhmän kaupallisten kalastajien lisäksi myös II ryhmän kaupallisille kalastajille

Taulukko 1. Ehdotetut aloituspäivät ja isorysien enimmäismäärät lohenkalastuksen eri säätelyalueilla.

Säätelyalue	Rysien enimmäismäärä ja kalastuksen aloituspäivä		
	1 kpl *	2 kpl **	4 kpl **
Tornionjoen edustan kalastusalue		17.6. *	2.7. **
Perämeren pohjukka	16.5.	25.6.	2.7.
Perämeri	11.5.	20.6.	27.6.
Merenkurkku	6.5.	15.6.	22.6.
Selkämeri	1.5.	10.6.	17.6.
	1 kpl *	3 kpl (2 kpl **)	8 kpl (4 kpl**)
Kemin terminaali-alue	16.5.	17.6.	25.6.
Oulun ja Iin terminaali-alueet	11.5.	17.6.	25.6.

* Vain I ryhmän kaupallisille kalastajille

** I ryhmän kaupallisten kalastajien lisäksi myös II ryhmän kaupallisille kalastajille

Taulukko 2. Nykyiset aloituspäivät ja isorysien enimmäismäärät lohenkalastuksen eri säätelyalueilla.

Samalla ehdotetaan määrättävän, että lohien merkintätapa muutettaisiin niin, että merkki olisi pujotettava lohen suun läpi ja kiinnitettävä kiduskannen ympäri siten, ettei sen uuteen käyttöön olisi mahdollisuutta. Merkistä poistettaisiin lisäksi kaupallisen kalastajan nimi ja tunnus, koska merkissä myös oleva juokseva numero riittää viranomaisten tarpeisiin tunnistaa toimijakohtaisen kalastuskiintiön haltijana toimivan kaupallisen kalastajan.

Itämerenlohen kaupallista kalastusta jokialueella on tarpeen tarkentaa muuttamalla kaupallisen kalastuksen kiintiöjärjestelmästä annettua valtioneuvoston asetuksen 1050/2016 14 a §:n 3 momenttia. Muutoksella tarkennettaisiin, että merialueen tavoin myös jokialueilla lohimerkit tulee pujottaa lohen suun läpi ja kiinnittää kiduskannen ympäri..

Asetukset on tarkoitettu tulemaan voimaan toukokuun 26 päivänä 2025.

Lohen kalastuksen rajoittamisen oikeusperusta

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 3 §:n 3 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunto käsittelee ja ratkaisee valtioneuvoston asetukset.

Kalastuslain (379/2015) 52 §:n mukaan vesialueella, jossa esiintyy kalalaji tai -kanta, jonka elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä taikka vesialueella, joka on keskeinen kalalajin tai -kannan lisääntymisen kannalta, voidaan valtioneuvoston asetuksella:

- 1) kieltää kalastaminen tietyllä pyydyksellä tai kalastustavalla taikka rajoittaa sitä;
- 2) kieltää kalastaminen tietyssä ajankohtana tai rajoittaa sitä;
- 3) rajoittaa käytettävien pyydysten määrää;
- 4) kieltää tiettyä määrää suuremman saaliin ottaminen;
- 5) kieltää tiettyä sukupuolta tai kokoluokkaa olevien kalojen taikka sellaisten kalojen saaliiksi ottaminen, joita ei ole merkitty 75 §:n nojalla säädetyllä tavalla; sekä
- 6) antaa tarkempia määräyksiä pyydysten rakenteesta.

Pykälän 4 momentin mukaan voidaan asetuksia annettaessa niiden mukaiset velvoitteet asettaa erilaisina eri kaupallisten kalastajien ryhmiin kuuluville kalastajille.

Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain (1048/2016) 5 §:n 1 momentin mukaan kaupallinen kalastus tulee järjestää tavalla, joka ei vaaranna Suomen kalastuskiintiöiden riittävyttä, kalastuskiintiöiden hyödyntämistä, kalakantojen säilyttämistä ja hoitamista, alueellisen kalastuspaineen sääntelyä tai kaupallisten kalastajien tasapuolisia kalastusmahdollisuuksia.

Lain 8 §:n 1 momentin mukaan voidaan valtioneuvoston asetuksella 5 §:n 1 momentin mukaisessa tarkoituksessa säätää tiettyä merialuetta koskevasta määräaikaisesta kalastuskiellosta ja ajallisista, alueellisista tai määrällisistä rajoituksista Euroopan unionissa kiintiöityjen tai muutoin säädelyjen kalakantojen pyyntiin käytettävien pyydysten käytölle.

Lain 6 a §:n 2 ja 3 momenttien mukaan voidaan asetuksella säätää jokialueiden kaupallisia lohisaaliita koskevia erityismääräyksiä ja eriyttää niissä eri kaupallisten kalastajien ryhmiin kuuluvia kalastajia.

Lain 25 §:n 2 momentissa on valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella lohen toimijakohtaisia kalastuskiintiöitä koskevista saaliin merkitsemismenettelyistä.

Suomen ja Ruotsin välillä tehdyn rajajokisopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, sopimuksen soveltamisesta ja eräiden lakien kumoamisesta annetun lain (722/2010) 4 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää kalastussäännön 11 §:n 6 momentissa säädettyjen kiinteiden pyydysten sallituista kalastusajoista, pyydysten määrästä ja muista pyydysrajoituksista. Säädetäessä sallituista kalastusajoista tai pyydysrajoituksista otetaan huomioon pyrkimys kestävään kalastukseen ja kalastajien yhdenvertainen kohtelu Suomen puoleisen Pohjanlahden rannikkoalueilla. Tällöin voidaan kalastuslain kaupalliset kalastajat asettaa etusijalle muulla perusteella kalastaviin nähden.

Yksityiskohtaiset perustelut

Valtioneuvoston asetus lohenkalastuksen rajoituksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta ja asetuksen väliaikaisesta muuttamisesta

2 § *Lohenkalastuksen yleiskiellot Itämeren pääaltaalla, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella.* Pykälän 1 momentissa on vahvistettu kielto lohen kalastukseen ajosiimoilla ja verkoilla Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°26'N eteläpuolella ja pituuspiirin 23°00'E länsipuolella. Kieltoa on tarpeen muuttaa siten, että se Suomenlahtea lukuun ottamatta kattaa leveyspiirin 59°30'N pohjoispuoliset alueet 1 momentin 1 kohdassa olevan Selkämeren rajoitusalueen etelärajaan leveyspiiriin 60°45'N saakka. Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella sovelletaan vuosittain neuvoston asetusta Itämeren kalastuskiintiöistä, jolla kalastus kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) tieteellisen neuvon perusteella esimerkiksi vuonna 2025 on kielletty neuvoston asetuksella 2024/2903.

Pykälän 2 momenttiin sisältyvät kalastuksen yleisrajoituksen kieltoajat ja alueet säilytettäisiin muuttumattomina siten, että ne nykyisellä tavalla varmistaisivat luonnonlohien kutuvaelluksen Pohjanlahdella. Yleisrajoitusalueita olisi Pohjanlahden alueella neljä siten, että rajoitukset päättyvät sitä myöhemmin mitä pohjoisempaan alue sijaitsee. Yleisrajoituksen aikana lohen kalastus siimalla tai verkolla olisi kielletty kaikilta, eli sekä vapaa-ajankalastajilta että kaupallisilta kalastajilta.

3 § *Lohenkalastus isorysällä Saaristomerellä ja Selkämerellä.* Pykälään ehdotetaan uutta väliaikaista vuonna 2025 sovellettavaa 3 momenttia kaupallisten kalastajien isorysällä tapahtuvan kalastuksen säätelystä Saaristomerellä ja Selkämeren vyöhykkeillä. Sen

mukaan 1 ryhmään kuuluva kaupallinen kalastaja saisi kesäkuun 5 päivän alusta kalastaa lohta samanaikaisesti enintään yhdellä isorysällä. Tämä tiukentaisi kalastuksen nykyistä säätelyä siten, että aikaisiin vaeltaviin luonnonlohikantoihin ja arvokkaisiin naaraskaloihin kohdistuisi pyyntiä nykyistä rajoitetummin ja ainoastaan 1 ryhmään kuuluvien kaupallisten kalastajien toimesta, joiden osalta kalastuksen merkitys tulonmuodostuksessa on suurempi. Nykyinen säätely on mahdollistanut kalastuksen aloittamisen toukokuun 1 päivästä alkaen, mutta pyynti on käytännössä alkanut vasta toukokuun loppupuolella. Saaristomeren alue ehdotetaan liitettävän Selkämeren rajoitusaikoihin, koska lohen vaellus tapahtuu näillä alueilla samanaikaisesti ja koostuu tälläkin alueelle pääasiassa luonnonlohista.

Kalastuskauden edetessä pyydysmääriä saisi lisätä nykyisten säännösten mukaisesti ja myös II ryhmään kuuluvat kaupalliset kalastajat voisivat isorysillä osallistua lohenkalastukseen.

Pyydysmäärien lisäksi uudella väliaikaisella 4 momentilla rajoitettaisiin otettavaa saalismäärää siten, että kaupallinen kalastaja saisi alkukaudella pyytää enintään 20 prosenttia hänen toimijakohtaisesta kalastuskiintiöstään. Kyseiset kalastuskiintiöt jaetaan Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain perusteella silakan, kilohailin ja lohen kaupallisille kalastajille. Kyseisen saaliin rajoittaminen nykyisestä 25 prosentista 20 prosenttiin varmistaisi, että alkukauden saalis pysyy rajallisena ja että alkukauden saalisosuus on linjassa alkukauden lyhennetyn kalastusajan kanssa.

4 § *Lohenkalastus isorysällä Merenkurkussa.* Pykälään ehdotetaan Merenkurkun osalta vastaavanlaiset väliaikaiset vuonna 2025 sovellettavat 3 ja 4 momentit samoilla perusteilla kuin mitä 3 pykälässä ehdotetaan Saaristomerelle ja Selkämerelle. Kalastus alkaisi kesäkuun 10 päivä ja enintään yhdellä isorysällä I ryhmään kuuluvaa kaupallista kalastajaa kohden.

5 § *Lohenkalastus isorysällä Perämerellä.* Pykälään ehdotetaan Perämeren osalta vastaavanlaiset väliaikaiset vuonna 2025 sovellettavat 4 ja 5 momentit samoilla perusteilla kuin mitä 3 ja 4 pykälissä ehdotetaan Saaristomerelle ja Selkämerelle sekä Merenkurkulle uusilla 3 ja 4 momenteilla. Kalastus alkaisi kesäkuun 15 päivä ja enintään yhdellä isorysällä I ryhmään kuuluvaa kaupallista kalastajaa kohden.

Pykälän väliaikaiseen uuteen 6 momenttiin sisältyy säännös Oulu- ja Iijoen edustan nk. terminaalikalastusalueista, joiden tarkoituksena on mahdollistaa näille alueille velvoitteena istutettavien lohien tehokkaan hyödyntämisen.

Näillä terminaalikalastusalueilla esiintyy kuitenkin myös luonnonlohta, jonka suojelutarve on nyt em. mukaisesti lisääntynyt. Tämän vuoksi ehdotetaan, että alueilla lohen kalastus voisi I ryhmään kuuluvien kaupallisten kalastajien osalta käynnistyä samanaikaisesti 15 kesäkuuta, kuten muullakin Perämeren alueella. Samalla käytettäviä rysämääriä vähennettäisiin, mutta istutetun lohen pyytämisen mahdollistamiseksi rysämäärä olisi erityisesti loppukaudella suurempi kuin muulla Perämeren alueilla. Lohen kalastuksen alusta alkaen sallittaisiin kahden isorysän käyttö ja saaliin enimmäisosuus olisi alkukaudella 20 prosenttia, sisältäen myös muulla 5 pykälässä määritellyllä Perämeren alueella saatu saalis.

6 § *Lohenkalastus isorysällä Perämeren pohjukassa.* Pykälään ehdotetaan Perämeren pohjukan osalta vastaavat väliaikaiset vuonna 2025 sovellettavat 4 ja 5 momentit ja samoilla perusteilla kuin mitä 3, 4 ja 5 pykälissä ehdotetaan Saaristomerelle ja Selkämerelle, Merenkurkulle (3 ja 4 momentit) ja Perämerelle (4 ja 5 momentit). Kalastus alkaisi kesäkuun 17 päivä ja enintään yhdellä isorysällä I ryhmään kuuluvaa kaupallista kalastajaa kohden. Tämä olisi sama kalastuksen aloituspäivä, kuin mistä on sovittu Tornionjoen kalastusalueen merialueella sovellettavan.

Pykälän väliaikaiseen uuteen 6 momenttiin sisältyisi säännös Kemijoen edustan terminaalikalastusalueesta samalla tavalla ja perusteella kuin on ehdotettu Oulu- ja Iijokien osalta 5 pykälän väliaikaisella 6 momentilla. Lohen kalastus voisi I ryhmään kuuluvien kaupallisten kalastajien osalta käynnistyä samanaikaisesti 17 kesäkuuta, kuten muullakin Perämeren pohjukan alueella mukaan lukien Tornionjoen kalastusalueen merialueella sovellettavaa aloituspäivää. Lohen kalastuksen alusta alkaen sallittaisiin kahden isorysän käyttö ja saaliin enimmäisosuus olisi alkukaudella 25 prosentin sijaan 20 prosenttia, sisältäen myös muulla Perämeren pohjukan alueella saatu saalis. Istutetun lohen pyytämisen mahdollistamiseksi rysämäärä olisi erityisesti loppukaudella suurempi kuin 6 pykälässä määritellyllä Perämeren pohjukan muilla alueilla.

7 § *Isorysän pyyntiin asettaminen.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että isorysän saisi asettaa mereen aikaisintaan kymmenen vuorokautta ennen 3–6 pykälissä säädettyjä päivämääriä. Tällä tavalla mahdollistettaisiin, että isorysäkalastus voisi käytännössä alkaa rajoitusalueittain säädetyillä lohen kalastuksen aloituspäivillä. Isorysän tai ponttonirysän kalapesän pyyntiin asettaminen avoimilla merialueilla voidaan työturvallisesti tehdä vain maltillisissa tuuli- ja merenkäyntiolosuhteissa, minkä vuoksi tähän tarvitaan riittävä kymmeneksi päiväksi arvioitu aikaväli.

Työturvallisuus voi vakavasti vaarantua, jos kaupalliset kalastajat joutuisivat kalastuksen alkupäivänä tuulussa ja merenkäynnissä asettamaan kokonaisia isorysiä mereen tai kiinnittämään kalapesää johtoaitaan. On todennäköistä, että tuulisia päiviä osuu lohen kalastuksen aloituspäiville, joka voisi johtaa em. työturvallisuuden vaarantumiseen tai siihen, että lohen kalastusta ei voida aloittaa ja lohivarvet ehtivät suurelta osin vaeltaa rajoitusalueen ohi ennen kuin kalastus käytännössä voisi alkaa. Tämä olisi ristiriidassa muutosesityksen lohikantojen vahvistamisen ja kalastuselinkeinon edellytysten tasapainottamista koskevien tavoitteiden kanssa.

Lohen jääminen isorysään tulisi lohen kalastamisen kieltoaikana kuitenkin estää johtoaidan ja ensimmäisen välipesän esteeksi asetettavalla verkolla tai avaamalla isorysän kalapesä siihen saakka, että kyseisellä rajoitusalueella lohen kalastaminen on sallittua. Näin vältettäisiin lohien pyytämäksi tuleminen ennen kalastuskauten alkamista. Lisäksi kalastuksen valvontaa kohdennetaan kyseisiin kriittisiin ajankohtiin.

Pykälän väliaikaista 4 momenttia ehdotetaan vuotta 2025 koskien siten, että kun pykälien 3–6 väliaikaisten momenttien 4–6 mukaiset lohen enimmäissaalisosuudet ovat täyttyneet olisi lohen pyytäminen isorysillä estettävä pykälän 2 momentin tavoin kunnes lohen kalastus on jälleen sallittua.

8 § *Valikointikielto.* Pykälään ehdotetaan väliaikaisesti lisättävän uusi 3 momentti siitä, että 2 momentin tavoin olisi myös vuonna 2025 toimittava 3–6 pykälien väliaikaisten momenttien soveltamisessa siten, että lohien saaliiksi ottamisen velvoitteesta, eli 1 momentin valikointikiellosta poiketen, olisi isorysistä vapautettava kaikki lohet, jotka ovat tulleet pyydytyiksi yli lohien toimijakohtaisen kalastuskiintiön tai määrättyjen lohisaaliin 20 prosentin enimmäisosuudet.

9 § *Lohisaaliin merkitseminen.* Pykälän 1 momentissa oleva säännös siitä, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa lohien toimijakohtaisen kalastuskiintiön haltijoille heidän lohien toimijakohtaisen kalastuskiintiönsä osoittaman määrän tunnisteita, joihin on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimesta merkitty haltijan nimi ja kaupallisen kalastajan rekisterinumero sekä hänen lohien toimijakohtaisen kalastuskiintiönsä määrää vastaava tunnistekohtainen juokseva numero, on tarpeen muuttaa niin, että kaupallisen kalastajan nimi ja rekisterinumero poistetaan merkeistä. Merkissä jo oleva juokseva numero riittää viranomaisten tunnistustarpeisiin.

Lisäksi lohien merkintätapa muutettaisiin niin, että merkki olisi pujotettava ja kiinnitettävä lohien suun läpi ja kiduskannen ympäri siten, ettei sen uusiokäyttöön olisi käytännön mahdollisuutta. Merkkiä ei voisi sitä rikkomatta käyttää toisen saalislohen merkintään.

Voimaantulo. Pykälässä olisi säännös asetuksen voimaantulosta, joka olisi toukokuun 26. päivä 2025. Voimaantulon on tarpeen olla mahdollisimman aikainen ajankohta, koska lohivarvet saapuvat kutuvaellukselle touko-kesäkuun vaihteessa ja kaupallisten kalastajien on tarpeen suunnitella käynnistyvää kalastuskautta ja saada varmistus kalastuskaudella sovellettavista kalastusmääräyksistä.

Voimaantulosäännökseen sisältyisi myös säännös siitä, että asetuksen 7 §:n 2 momentin määräys isorysän asettamisesta mereen kymmenen vuorokautta ennen 3–6 §:ssä säädettyjä päivämääriä, ei sovellettaisi tämän asetuksen voimaan tullessa mereen jo asetettuihin isorysiin. Mereen jo asetettujen isorysien osalta soveltuisi kuitenkin 7 § 2 momentin toinen virke siitä, että pyydys tulee varustaa esteverkolla tai sen kalapesä tulee avata, kunnes lohien kalastaminen on sallittua.

Pykälien 3–8 väliaikaisten momenttien voimassaolo päättyisi vuoden 2025 lopussa, jonka jälkeen nykyisten pykälien ao. momenttien soveltaminen jatkuisi kunnes kalastuskauden 2025 ja tieteellisen tiedon perusteella on tehty johtopäätökset säätelyn mahdollisesta muutostarpeesta. Tarvittaessa kyseiset muutokset tehtäisiin mahdollisimman pian vuoden 2026 alussa.

Valtioneuvoston asetus Tornionjoen kalastusalueella sovellettavista kansallisista kalastusmääräyksistä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

1 §

Lohen kaupallinen kalastus meressä Tornionjoen kalastusalueella. Pykälän 2 momenttia tarkennettaisiin siten, että ryhmään 2 kuuluvat kaupalliset kalastajat saisivat kalastaa lohta kesäkuun 25 päivästä samanaikaisesti enintään kahdella ja heinäkuun 2 päivästä neljällä kiinteällä pyydyksellä kaupallista kalastajaa kohti. Tällöin he olisivat samassa asemassa kuin muilla merialueilla toimivat ryhmän 2 kaupalliset kalastajat.

Pykälään ehdotetaan uutta väliaikaista vuonna 2025 sovellettavaa 5 momenttia siitä, että ryhmään 1 kuuluvilla kaupallisilla kalastajilla olisi oikeus lohen kalastukseen yhdellä kiinteällä pyydyksellä (isorysällä) Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 16 §:n nojalla laaditun vuotta 2025 koskevan pöytäkirjan salliman aloitusajan mukaisesti, eli kesäkuun 17. päivästä klo 01.00 alkaen. Tämän jälkeen heillä olisi oikeus kahden isorysän käyttöön kesäkuun 25 päivästä ja heinäkuun 2 päivästä alkaen heillä olisi oikeus käyttää enintään neljä isorysää kaupallista kalastajaa kohden.

Suomenpuoleisella sopimusalueella sovellettaisiin siten samaa lohen kalastuksen aloitusaikaa kuin mitä ruotsinpuoleisella sopimusalueella on tehty koko ajan rajajokisopimuksen soveltamisesta kalastuskaudelta 2011 alkaen. Suomen puolella toimivat kaupalliset kalastajat olisivat lohen kalastuksen aloitusajan osalta siten edelleen samassa asemassa kuin Ruotsin puolella toimivat kaupalliset kalastajat. He pääsisivät näin ollen myös myymään saalistaan juhannusta edeltävään tärkeään markkina-aikaan ja samanaikaisesti ruotsalaisten kollegoidensa kanssa, vaikka heidän sallittua rysämääräänsä rajoitetaankin huomattavasti voimakkaammin.

Tornionjoen merialueella sovellettaisiin siten myös samaa aloitusaikaa ja rysämäärää kuin muualla Perämeren pohjukan suomenpuoleisessa lohen kalastuksessa.

Pykälän lisättäisiin väliaikainen uusi 6 momentti siitä, että lohen toimijakohtaisen kalastuskiintiön haltija saisi ottaa lohta saaliiksi enintään 20 prosenttia toimijakohtaisesta kalastuskiintiöstään tämän pykälän 5 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa kalastuksessa ennen kesäkuun 25 päivää, sisältäen myös muulla Perämeren pohjukan alueella ml. terminaali-alueella saatu saalis. Kyseisen saaliin rajoittaminen nykyisestä 25 prosentista 20 prosenttiin varmistaisi, että alkukauden saalis pysyy rajallisena ja että alkukauden saalisosuus on linjassa alkukauden lyhennetyin kalastusajan kanssa

Asetuksen voimaantulo olisi myös toukokuun 26. päivä 2025. Pykälän väliaikaiset 5 ja 6 momentit olisivat voimassa vuoden 2025 loppuun.

Valtioneuvoston asetus kaupallisen kalastuksen kiintiöjärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen 14 a §:n muuttamisesta

14 a §

Itämerenlohen kaupallinen kalastus jokialueella. Itämerenlohen kaupallinen kalastus jokialueella koskevaa pykälää on tarpeen asetuksen 236/2017 edellä selostetun muutosehdotuksen mukaisesti tarkentaa siten, että jokialueilta pyydyttävien ja

myytävien lohien merkintää tulisi tehdä pujottamalla merkki suun ja kiduskannen läpi siten, että sen käyttö uudestaan tulisi mahdolliseksi.

Asetuksen voimaantulo olisi myös toukokuun 26. päivä 2025.

Ehdotusten vaikutukset

Ehdotuksella on ekologistia vaikutuksia lohikantoihin ja taloudellisia vaikutuksia lohien kaupallista kalastusta harjoittaviin kalastajiin sekä Itämeren lohella käytävään kauppaan.

Itämeren alueella on noin 30 luonnonlohikantaa. Itämeren luonnonlohikannat ovat vuosituhanen vaihteen jälkeen kehittyneet myönteisesti, erityisesti Perämereen laskevien jokien lohikannat. Itämeren pääaltaan lohikannat ovat heikossa tilassa, kuten osin myös Suomenlahden lohikannat. Suomenlahdella lohikannat ovat kuitenkin viime vuosina kehittyneet aiempaa myönteisemmin.

Suomessa on kaksi luontaisesti lisääntyvää alkuperäistä luonnonlohikantaa, Tornionjoen ja Simojoen lohikannat. Molemmat ovat vahvistumisen jälkeen vuosina 2023 ja 2024 osoittaneet selkeää heikentymistä, joka on ilmentynyt merkittävästi pienempinä nousulohimäärinä. Toistaiseksi tämä ei ole selkeästi näkynyt joen poikasmäärissä tai vaelluspoikasten määrissä, mutta vaarana on, että näin tulee tapahtumaan.

Suomessa lohien kaupallista kalastusta harjoitetaan pääosin isorysillä rannikon läheisyydessä kesään ajoittuvalla lohien kutuvaelluksella. Kalastamista isorysillä on 90-luvulta lähtien säädelty Pohjanlahdella siten, että kalastuksen aloitusaikaa on rajoitettu eri vyöhykkeillä. Näin on pyritty varmistamaan, että kutuvaelluksen alku voi edetä ilman siihen kohdistuvaa liiallista kalastusta.

Tutkimuksissa on havaittu, että eri jokien luonnonlohikantojen lisäksi eräiden jokien sisällä on osakantoja. Monimuotoisuuden kannalta on siksi tärkeää pyrkiä järjestämään lohien kaupallinen kalastus siten, että se ei kohdistu vain tiettyihin osakantoihin, kuten myöhään vaeltaviin osakantoihin. Kalastus vaikuttaisi vähiten lohikantojen monimuotoisuuteen, jos sitä harjoitetaan tasaisesti ja kohdistetaan kestävässä määrin koko vaeltavaan lohikantaan. Tämän vuoksi vuodesta 2017 on sovellettu säätelyjärjestelmää, jossa pyyntiponnistusta on tasoitettu yli koko kalastuskauden ja ponnistusta on kalastuskauden kuluessa asteittain lisätty.

Tehdyssä asetusluonnoksessa tärkein muutos nykyiseen on edellä mainitun lohikantojen heikentyneen tilan ja monimuotoisuuden huomioon ottaminen siten, että kaupallinen kalastus alkaisi nykyistä myöhemmin Saaristomerestä alkaen aina Perämeren pohjukkaan. Säätelyn tiukentamisen arvioidaan vähentävän lohisaalista alkukaudella noin 2 500 lohien verran perustuen vuoden 2023 saalistietoihin. Vuonna 2023 on paras vertailuvuosi, koska silloin lohta tuli jo vähemmän ja vuoteen 2024 verrattuna ei sovellettu kalastuskieltoa Perämeren eteläpuolella.

Kalastuselinkeinon kannalta edellä selostettu muutos merkitsisi edelleen mahdollisuutta aloittaa lohien kalastus alkukaudella, vaikkakin tehollinen kalastuskausi lyhentyisi noin 1–2 viikolla. Kaupalliset kalastajat pääsisivät koko

merialueella edelleen myymään tuoretta lohta juhannusmarkkinoille ja siten saaliin arvoa voitaisiin ylläpitää. Myös vuonna 2025 käytettävä vajaan 9 000 lohien kiintiö arvioidaan voitavan pyytää uusista rajoituksista huolimatta. Saalis koostuisi kuitenkin todennäköisesti aiempaa pienemmästä lohesta, koska alkukaudella vaeltavat suurimmat lohet. Muutokset merkitsisivät kalastuselinkeinon toimintaedellytysten heikkenemistä, joka on seuraus muusta kuin kalastuksesta johtuvasta lohien heikentyneestä eloonjäännistä merivaelluksen aikana, minkä syitä Luonnonvarakeskus parhaillaan selvittää maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa hankkeessa.

Säätelyalue	Lohenkalastuksen avauspäivä	Arvioitu saalisvähenemä
Saaristomeri	5.6.	98
Selkämeri	5.6.	355
Merenkurkku	10.6.	530
Perämeri	15.6.	332
Perämeren pohjukka	17.6.	1 071
Yhteensä		2 386

Taulukko 3. Vuoden 2023 lohisaaliiden perusteella arvioitu saaliin vähenemä kalastuskauden alussa ehdotetuilla lohienkalastuksen avauspäivillä säätelyvyöhykkeittäin. Terminaalikalastusalueille ehdotetut rysämäärien rajoitukset vähentäisivät tämän lisäksi saaliskertymää kauden alussa.

Lohien merkintätavan muutos ja jokialueille annettavien merkkien määrien rajoitus parantaisi osaltaan lohienkalastuksen valvontaa ja kestävyyttä.

Vuoden 2025 lohien kalastusta koskevan säätelykokonaisuuteen liittyy se, että Ahvenanmaan maakunnan hallitus on rajoittanut lohien ankkuroiduilla pintaverkoilla ja lohisiimoilla tapahtuvaa kaupallista kalastusta ja vapaa-ajankalastusta alkamaan 27.5., jolloin lohien vaelluksen alku voisi tapahtua ilman ko. pyyntiä Ahvenanmaan vesillä. Ahvenanmaalla ei ole isorysäpyyntiin soveltuvia alueita, joten pyynti tapahtuu pääosin ankkuroiduilla pintaverkoilla.

Ruotsin meri- ja vesiviranomainen on puolestaan lähettänyt lausunnolle ehdotuksen siitä, että lohienkalastus alkaisi Perämerellä 17.6. ja jatkuisi Kalix- ja Tornionjoen edustalla 22.6. saakka. Tällä Perämeren keskeisellä lohienkalastusalueella kausi kestäisi siten vain kuusi päivää. Lisäksi Ruotsin lohikiintiöstä osoitettaisiin 2 500 lohta pyydettyväksi Selkämerellä, jossa pääosa saaliista koostuu istutetusta lohesta. Jäljelle jäävä 7 200 lohien kiintiömäärä Perämerelle muodostuu kalastusta rajoittavaksi. Ruotsin säätely merkitsisi olennaista rajoitusta Tornionjoen lohien saaliisiin Ruotsinpuoleisilla vesillä ml. jokisualueella. Vastaavaa rajoitusta ei aiemmin ole toteutettu.

Lausuntopalaute

Ehdotetut asetusmuutokset lähetettiin lausuntokierrokselle kalastusalan sidosryhmille ja viranomaisille. Lausuntoja saatiin 20 kpl. Lausunnoissa puollettiin yleisesti ehdotusten tavoitteita lohikantojen vahvistamiseksi, mukaan lukien

Metsähallituksessa, Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa, ympäristöjärjestöissä ja vapaa-ajankalastuksen järjestössä. Näkemykset ehdotuksiin kuitenkin jakautuivat sidosryhmien taustan perusteella siten, että kalastuselinkeinon sidosryhmät pitivät lohen kalastuksen rajoituksia ylimitoitettuina ottaen huomioon mm. lohikiintiöön jo tehdyt merkittävät pienennykset. Toisaalta pohjoisen sidosryhmät ja Saamelaiskäräjät pitivät ehdotuksia riittämättöminä ottaen huomioon lohikantojen heikentyminen.

Luonnonvarakeskus arvioi lausunnossaan lohen kutuvaelluksen jäävän myös kesällä 2025 vähäiseksi, vaikka ennusteeseen käytettävissä olevat tiedot ovat vähäisiä ja siten ennuste on epävarma. Mikäli ennuste toteutuu, kyseessä olisi jo kolmas peräkkäinen heikko kutuvaellusvuosi, minkä takia Luke katsoo perustelluksi kaikki toimenpiteet, jotka vähentävät kesän 2025 lohenkalastusta merkittävästi edellisvuosista.

Esitetyt muutosehdotukset ovat Luken mielestä oikeansuuntaisia. Jos kuitenkin lohen kutuvaellus Tornionjokeen ja Simojokeen tulevana kesänä osoittautuu yhtä heikoksi tai heikommaksi kuin kahtena edellisvuotena, ehdotetut lisärajoitukset eivät kokonaisuutena takaa riittävää kasvua kudulle selviytyvissä lohimäärissä. Tämän vuoksi Luke pitää esitettyjä lisärajoituksia lohenkalastukselle vähimmäistasona ja suosittelee harkittavaksi myös esitettyä tiukempia rajoituksia merellä sekä Tornionjoessa ja Simojoessa. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi rajoitus Suomenlahden alueen lohenkalastuksessa alkukesällä sekä vetouistelun ajallinen rajoittaminen.

Kalastuselinkeinoa edustavien sidosryhmien esitysten perustella asetuksen 236/2017 7 pykälän ehdotusta on muutettu siten, että isorysien pyyntiin asettaminen on mahdollistettu kymmenen vuorokautta ennen lohen kalastuksen alkamista. Tällä tavalla on haluttu mahdollistaa, että isorysäkalastus voisi myös käytännössä alkaa rajoitusalueittain säädetyillä lohen kalastuksen aloituspäivillä. Isorysän tai ponttoniryksän kalapesän pyyntiin asettaminen avoimilla merialueilla voidaan työturvallisesti tehdä vain maltillisissa tuuli- ja merenkäyntiolosuhteissa, minkä vuoksi tähän ehdotetaan riittävää aikaväliä. Isorysä tulee kuitenkin virittää niin, että se ei pyydä lohta ennen lohen kalastuksen alkamista. Isorysään tulee tätä varten asettaa esteverkko tai sitten sen kalapesää tulee pitää auki.

Mereen nykyvaatimusten mukaan jo asetettujen tai ennen asetuksen 236/2017 muutosten voimaantuloa asetettavien isorysien takia on tarpeen lisätä voimaantulosäännös, jonka mukaan 7 § 2 momentin määräystä isorysän asettamisesta mereen kymmenen vuorokautta ennen 3–6 §:ssä säädetyjä päivämääriä, ei sovelleta tämän asetuksen voimaan tullessa mereen jo asetettuihin isorysiin. Tällä tavalla isorysää, joka voimassa olevan asetuksen mukaan on asetettu mereen yli kymmenen vuorokautta ennen kuin lohen kalastus uusien määräysten mukaan on sallittu, ei tarvitsisi nostaa pois merestä. Tällainen vaatimus olisi järjestelyjen myöhäisen voimaantulon takia kohtuuton. Mereen jo asetettujen isorysien osalta soveltuisi kuitenkin 7 § 2 momentin toinen virke siitä, että pyydys tulee varustaa esteverkolla tai sen kalapesä tulee avata, kunnes lohen kalastaminen on sallittua.

Asetuksen 8 pykälään on myös lisätty uusi 3 momentti, jolla otetaan huomioon valikointikieltoa koskevat täsmennykset vuotta 2025 koskevien järjestelyjen osalta.

Joesta pyydettyjen lohien merkkimääriä koskevat muutokset poistettiin asetuksen 1050/2016 muutosehdotuksesta, koska asia vaatii jatkovalmistelua. Kaupallisille kalastajille annettavia merkkimääriä on tarpeen harkita jokikohtaisesti ja samalla ottaa huomioon lohien velvoiteistutusten hyödyntämismahdollisuudet.

Ehdotettuja asetuksia on lisäksi muutettu siten, että vuonna 2025 sovellettavien pykäliden väliaikaiset momentit lisättäisiin kokonaan uusina momentteina.